

Česká čítanka

Adaptované texty a cvičení ke studiu
češtiny jako cizího jazyka

Ilona Kořánová

Grammatical notes

English

CS
153.10
Koř

Česká čítanka je určena studentům češtiny jako cizího jazyka, kteří mají rádi příběhy a mýty a na základě jejich významového sdělení je baví odhalovat jazykové zákonitosti češtiny. Obsahuje soubor adaptovaných textů např. K. Čapka, K. J. Erbena, D. Fischerové, J. Haška, B. Hrabala, B. Němcové, J. Seiferta, Z. Svěráka nebo dvojice J. Suchý a J. Šlitr. Důraz se klade na rozvoj porozumění a na rozšiřování slovní zásoby. V kontextu zřetelně zobrazené komunikační situace se potom procvičuje určitá významová nebo gramatická kategorie. Velká pozornost je věnována kategorii vidu, metodika vychází z výzkumu Českého národního korpusu. Převládá žánrová rozmanitost humorně laděných textů: Dialog, povídka, filmový scénář, anekdota, mýtus, divadelní hra, báseň a další. Specifika českého humoru a české mentality mohou studenti odhalovat porovnáváním obsahu a sdělení jednotlivých textů s kulturními zkušenostmi a návyky své země. Čítanka je koncipována tak, aby se mohla začít používat jako doprovodný výukový materiál ke gramatickým učebnicím češtiny pro studenty na prahu úrovně A2. Po dokončení práce s čítankou by měli studenti ovládat úroveň A2 aktivně a pasivně slovní zásobu úrovně B1 až B2. Čítanku ilustroval Petr Herold. Vychází ve třech mutacích sémanticko-gramatického přehledu: anglicky, německy a rusky.

16 adaptovaných textů čtrnácti českých autorů

pro studenty na úrovni A2 dle Společného evropského referenčního rámce

postup od významu sdělení (co se říká) k formě (jak se to říká)

gramatika propojená s obsahem textů

slovní zásoba asi 3 000 slov

česko-anglicko-německo-ruský slovník

adaptované literární texty v podobě audioknihy na samostatném CD či zdarma ke stažení na www.akropolis.info/citanka

Anglická verze

ISBN 978-80-87481-99-8

9 788087 481998

CONTENTS

1 NOUNS	3
1.1 Grammatical gender	3
1.2 Grammatical gender of Czech nouns and their declension types	3
1.3 Singular declension of nouns and adjectives	4
1.4 Distribution of Czech nouns according to their gender	5
2 Nominal suffixes	5
3 Verbal suffix	8
4 Adjectival suffixes and prefixes	8
5 VERBS	9
5.1 Present tense	9
5.2 Future tense	10
5.3 Past tense	11
5.4 Conditional mode	12
5.5 Conditional clauses	12
5.6 Imperative mode	12
5.7 Imperative and aspect	13
6 PRONOUNS	14
6.1 Personal pronouns	14
6.2 Ten, jeden, nějaký	15
6.3 Všechn, každý, žádný	16
6.4 Indefinite and negative pronouns	16
6.5 Svůj	16
7 PREPOSITIONS	17
7.1 Verbs of motion and prepositions	17
7.2 Verbs expressing direction or position	18
7.3 Prepositions of direction and position	18
8 VERBAL ASPECT	18
8.1 Verbal aspect and tense	18
8.2 Aspect pairs	19
8.3 Presence of an object	19
8.4 Quantity	20
8.5 Singular and plural	20
8.6 Imperfective verbs and related signal words	20
8.7 Perfective verbs and related signal words	23
8.8 Adjectives of result and passive voice	25

9 MODALITY	26
10 VERBS OF MOTION	27
10.1 Verbs of motion I, unprefixes verbs	27
10.2 Usage of verbs of motion	27
10.3 Verbs of motion II, perfective and imperfective verbs	28
11 Three FUNCTIONS OF "SE"	29
12 Verbs taking the LOCATIVE CASE	30
13 Verbs for LIKES AND DISLIKES	30
14 The verb and the DIRECT OBJECT	30
15 NEGATION	31
16 WORD ORDER	34
17 "ABY" CLAUSES	35

KNIHOVNA JANA PALACHA
FILOZOFICKÁ FAKULTA UK V PRAZE
Inv. č.: 0504331/2013

Ma masculine animate
Mi masculine inanimate
H hard
S soft

F feminine
N neuter
cons. consonant
G-e in genitive ending in -e

1 NOUNS

1.1 Grammatical gender

Czech is a fleective language, which means that the words have a number of different suffixes and endings. The part of speech most frequently used is the noun. Nouns create meaningful units with other parts of speech, usually adjectives, pronouns and some numerals, which refer to the nouns. A noun stands as the main element of the unit, and the other parts of speech modify (add meaning) to it. These modifiers must always agree in gender with the noun they modify. This means that, to create a sentence in Czech, we not only have to know the meaning of the noun, but also its gender. For example:

ten náš druhý slavný herec
ta naše druhá slavná herečka
to naše druhé slavné město

1.2 Grammatical gender of Czech nouns and their declension types

	ending/suffix	Gen	%	Examples from the texts	ambiguous cons. blmpsvz
MaH	hard cons. hchkrđtn	-a	7,4	bůh, Čech, člověk, tygr, velbloud, pacient, pán	manžel, král, pes, lev
MiH		-u	29,3	druh, sluch, koňak, cukr, med, list, plán	zub, bicykl, problém, film, les, autobus
MaS	soft cons. -tel žščřcjďťň	-e	3,6	muž, Lukáš, prodavač, zubař, zaměstnanec, kněz Matěj; spisovatel	
MiS		-e	3,3	nůž, guláš, počítač, diář, měsíc, pokoj	
M	-a -ista		1	kolega, sluha; chartista	
M	-e		< 1	soudce, vládce, kníže	
F	-a -árna		23,1	žena, voda; lékárna	
F	-e -ice -ie		8,3	paže, práce, Libuše, večeře, země, naděje; nemocnice; komedie	
F	cons.	-e	2,8	tvář, kancelář, tramvaj, skříň	láhev, postel
F	cons. -ost	-i	5	řeč, věc, noc, chuť; radost	
N	-o		6,2	slovo, piano	
N	-e -iště	-e	< 1	pole, vejce, slunce; parkoviště	
N	-e	-ete	< 1	kuře, dítě, zvíře	
N	-í		6,6	nádraží, nádobí, náměstí	
N	cons. -um	centra	< 1	centrum, krematorium	
N	-a	-atu	< 1	téma, dilema	

1.3 Singular declension

Masculine adjectives and nouns

	hard, soft adjective	MaH	MaS -tel	M-a -ista	M-e	hard, soft adjective	MiH	MiS
Nominative	hezký starší	pán	muž	kolega	soudce	hezký starší	hrad	pokoj
Genitive	hezkého staršího	pána	muže	kolegy	soudce	hezkého staršího	hradu lesa	pokoje
Dative	hezkému staršímu	pánovi/-u	muži/-ovi	kolegoví	soudci	hezkému staršímu	hradu	pokoji
Accusative	hezkého staršího	pána	muže	kolegu	soudce	hezký starší	hrad	pokoj
Vocative	hezký starší	pane	muži	kolego	soudce			
Locative	hezkém starším	pánovi/-u	muži/-ovi	kolegoví	soudci	hezkém starším	hradě/-u	pokoji
Instrumental	hezkým starším	pánem	mužem	kolegou	soudcem	hezkým starším	hradem	pokojem

Feminine adjectives and nouns

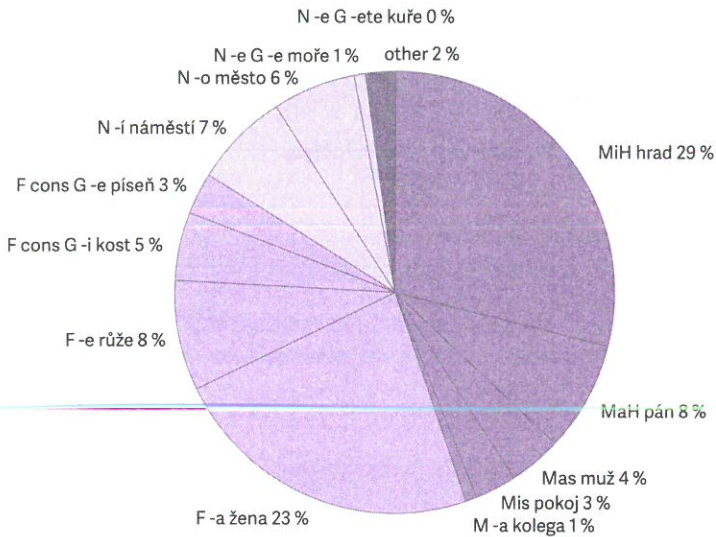
	hard, soft adjective	F-a -árna	F-e -ice, -ie	F cons.	F cons. -ost
Nominative	hezká, starší	žena	židle	skříň	věc
Genitive	hezké, starší	ženy	židle	skříňě	věci
Dative	hezké, starší	ženě	židli	skříni	věci
Accusative	hezkou, starší	ženu	židli	skříň	věc
Vocative	hezká, starší	ženo	židle, Alice		
Locative	hezké, starší	ženě	židli	skříni	věci
Instrumental	hezkou, starší	ženou	židli	skříni	věci

Neuter adjectives and nouns

	hard, soft adjective	N-o	N-e -iště	N-e	N-í	N-um	N-a
Nominative	hezké, starší	město	letišťe	dítě	nádraží	centrum	téma
Genitive	hezkého, staršího	města	letišťe	dítěte	nádraží	centra	tématu
Dative	hezkému, staršímu	městu	letišti	dítěti	nádraží	centru	tématu
Accusative	hezké, starší	město	letišťe	dítě	nádraží	centrum	téma
Vocative	hezké, starší			dítě			
Locative	hezkém, starším	měště/-u	letišti	dítěti	nádraží	centru	tématu
Instrumental	hezkým, starším	městem	letišťem	dítětem	nádražím	centrem	tématem

1.4 Distribution of Czech nouns

Distribution of Czech nouns according to their gender and declension types

2 NOMINAL SUFFIXES

The grammatical gender of a noun is determined by its **ending**.

However there are only two categories of noun in Czech where we can be absolutely certain of their gender:

2.1 Nouns ending in -o

Nouns ending in **-o** (město) or ending in **-í** (náměstí) are always **neuter**.

All other endings are ambiguous.

It is therefore useful to remember certain **suffixes** that indicate both the **gender** and the **declension type** of a noun.

2.2 Nouns ending in a consonant

Nouns ending in a **consonant** can be either masculine (43.6% of all nouns), feminine (7.8% of all nouns) or neuter (fewer than 1% of all nouns).

Of the nouns ending in a consonant, the least predictable end in an **ambiguous consonant**. We are not able to determine their declension type from their nominative form alone.

2.2A Suffix -tel

Ondřej Šťastný je spisovatel. Má dobrého přítele Matěje, majitele bílého pokoje.

The suffix **-tel** signals a **masculine animate** noun. The suffix **-tel** is **soft**. Therefore, nouns with this suffix end in **-e** like *muže* or *Matěje* in the accusative and genitive cases.

2.2B Suffix -ost

Berta je tlustá, ale má pořád radost.

The suffix **-ost** signals a **feminine** noun that is usually abstract.

These nouns are formed from adjectives:

rád + ost = radost *spokojený + -ost = spokojenost*

In the genitive singular or nominative/accusative, plural feminine nouns with the suffix **-ost** end in **-i** like the noun *věc*.

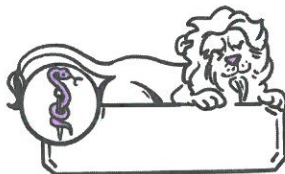
2.3 Nouns ending -a

Nouns ending in **-a** can either be feminine (23.1 % of all nouns), masculine (1% of all nouns) or neuter (fewer than 1% of all nouns).

2.3A Suffix -árna

Lékárna není vinárna, pánové!

The **feminine** suffix **-árna** is most often used to describe places.

2.3B Suffix -ista

Saxofon + -ista = saxofonista

Nouns ending in the Latin suffix **-ista** are always **masculine**; the plural is **-isté** (colloquial **-isti**). The feminine form of this suffix is **-istka**.

Singular, masculine nouns ending in **-a** take the same endings as feminine nouns ending in **-a**, except for the dative (k saxofonist**ovi**) and the locative (o saxofonist**ovi**).

2.4 Nouns ending in -e

Nouns ending in **-e** are most probably feminine (about 8.3% of all Czech nouns), but may also be neuter (1.1%) or masculine (fewer than 1%)

Both suffixes **-ice** and **-ie** belong to the declension type of feminine nouns ending in **-e**

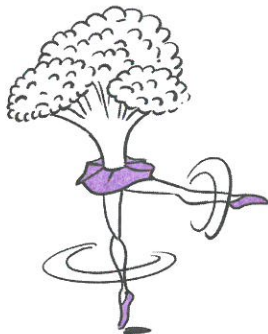
2.4A Feminine suffix -ice

Tahle tanečnice je krásavice, protože jí hodně brokolice!

The **feminine** suffix **-ice** can be attached to various word stems.

It can for example produce feminine forms from masculine nouns: **tanečník – tanečnice**

It can also create place names: **nemocnice, ulice, stanice**

2.4B Feminine suffix -ie

Marie zpívá árie.

The **feminine** suffix **-ie** is commonly found in Czech words of foreign origin.

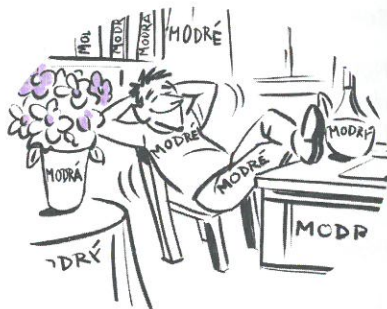

2.4C Neuter suffix -iště

Ondřej říká: Modrý pokoj je moje pracoviště.

The **neuter** suffix **-iště** always describes **places**.

Pracoviště = pracov(at) + iště Pracoviště je místo, kde pracuju.

3 VERBAL SUFFIX

The suffix -ovat

is a very productive suffix for making verbs from nouns:

film + ovat → filmovat

Most verbs from nouns of foreign origin are formed in this way: filmovat, telefonovat, kontrolovat, e-mailovat, sportovat etc.

When we conjugate these types of verbs, we use the stem, which is usually the noun, to which we add the personal endings: film + uju, uješ, uje, ujeme, ujete, ujou

(já) filmuju

(ty) filmuješ

(on) filmuje

(my) filmujeme

(vy) filmujete

(oni) filmují

Past and Passive participles originate from the infinitive:

Past: filmovat → filmoval, filmovala, filmovalo, filmovali

Passive: filmovat → filmován, filmována, filmováno, filmováni

4 ADJECTIVAL SUFFIXES AND PREFIXES

4A Suffixes -ší, -e/ější

Starší a mladší bratr.

Adjectives with the suffix **-ší** or **-e/ější** are comparatives.

4B Prefix nej-

Krok měl tři dcery. Libuše byla nejmladší.

Adjectives with the prefix **nej-** are superlatives.

5 VERBS

5.1A Present tense: Conjugation types

conj.type	já	ty	on/ona/to	my	vy	oni
být	jsem	jsi	je/není	jsme	jste	jsou
I.						
dělat	dělám	děláš	dělá	děláme	děláte	dělají
mít	mám	máš	má	máme	máte	mají
obědvat	obědvám	obědváš	obědvá	obědváme	obědváte	obědvají
II.						
mluvit	mluvím	mluvíš	mluví	mluvíme	mluvíte	mluví
jist	jím	jíš	jí	jíme	jíte	jedí
vědět	vím	víš	ví	víme	víte	vědí
spát	spím	spíš	spí	spíme	spíte	spí
III.						
studovat	studuju	studuješ	studuje	studujeme	studujete	studují
IV.						
číst	čtu	čteš	čte	čteme	čtete	čtou
hrát	hraju	hraješ	hraje	hrajeme	hrajete	hrajou
jet	jedu	jedeš	jede	jedeme	jedete	jedou
jít	jdu	jdeš	jde	jdeme	jdete	jdou
pít	piju	piješ	pije	pijeme	pijete	pijou
přestat	přestanu	přestaneš	přestane	přestaneme	přestanete	přestanou
psát	píšu	píšeš	píše	píšeme	píšete	píšou
růst	rostu	rosteš	roste	rosteme	rostete	rostou
vzít	vezmu	vezmeš	vezme	vezmeme	vezmete	vezmou
začít	začnu	začneš	začne	začneme	začnete	začnou
zvat	zvu	zveš	zve	zveme	zvete	zvou

Unpredictable present forms can be found in the vocabulary list.

5.1B Negative forms

být	jsem	jsi	je	jsme	jste	jsou
	nejsem	nejsi	není	nejsume	nejste	nejsou
dělat and all the other verbs	nedělám	neděláš	nedělá	neděláme	neděláte	nedělají

5.2 Forms of the future tense

5.2A To be

The future tense of the verb "to be"

	já	ty	on/ona/to	my	vy	oni
být	budu	budeš	bude	budeme	budete	budou

5.2B Imperfective verbs

The future tense of an **imperfective** verb is composed by using the verb "být" in the auxiliary form and an infinitive.

budu + psát → **Budu psát.**

	já	ty	on/ona/to	my	vy	oni
psát	budu psát	budeš psát	bude psát	budeme psát	budete psát	budou psát

5.2C Perfective verbs

The future tense of a **perfective** verb is expressed by its present form.

Zítřa napíšu e-mail.

5.2D Verbs of motion

The future tense of **verbs of motion**

I) determinate: **půjdu**

II) indeterminate: **budu chodit**

see Section *Verbs of motion* 10.1

5.2E Když, až

Až instead of **když** is used in the future tense.

Past tense

Když měl Lukáš volno, hrál karty.

When Lukáš was free he played cards.

Present tense

Když má volno, hraje karty.

When he is free he plays cards.

Future tense

Až bude mít volno, bude zase hrát karty.

When he will be free he will play cards.

Až means “when” in the future tense, the conjunction **když** means “if”.

*Teď jím. **Až** se najím, budu spokojený.*

*Nemáme jídlo. **Když** budeme mít jídlo, najíme se a budeme spokojení.*

*Ale **když** nebudeme mít jídlo, nebudeme spokojení.*

*I am eating. **When** I have eaten enough I will be satisfied.*

*We don't have food. **If** we have food we'll eat enough and we'll be satisfied.*

But if we don't have food we won't be satisfied.

5.3 Past tense

The past tense is formed from the **past participle**, which is in agreement in gender with the subject of the sentence, plus the verb **to be** in the **auxiliary** form in the 1st and 2nd person singular and plural.

5.3A Verbs without “se”

	past participle	auxiliary “být”		past participle	auxiliary “být”
já	psal/a	jsem	my	psali	jsme
ty	psal/a	jsi	vy	psali	jste
on/ona	psal/a	—	oni	psali	—

5.3B Verbs using “se” or “si”

já	díval/a	jsem se	my	dívali	jsme se
ty	díval/a	ses (jsi + se → ses)	vy	dívali	jste se
on/ona	díval/a	se	oni	dívali	se

2nd person for verbs using “si”: dal/a sis

5.3C Word order in the past tense

Rules for the word order – see Section 16.

5.4 The conditional mode

The conditional is formed from the **past participle**, which is in agreement in gender with the subject of the sentence, plus the conditional **auxiliary** form.

5.4A Verbs without "se"

	past participle	auxiliary verb		past participle	auxiliary verb
já	psal/a	bych	my	psali	bychom
ty	psal/a	bys	vy	psali	byste
on/ona	psal/a	by	oni	psali	by

5.4B Verbs using "se" or "si"

já	díval/a	bych se	my	dívali	bychom se
ty	díval/a	by ses (jsi+ se → ses)	vy	dívali	byste se
on/ona	díval/a	by se	oni	dívali	by se

2nd person for verbs using "si": dal/a by **sis**

5.4C Word order in the conditional mode

Rules for word order – see Section 16.

5.5 Conditional clauses: Hypothetical condition

		past participle			past participle
já	kdybych	psal/a	my	kdybychom	psali
ty	kdybys	psal/a	vy	kdybyste	psali
on/ona	kdyby	psal/a	oni	kdyby	psali

Kdyby Viktorka chtěla, Toník **by** si ji vzal za ženu. If Viktorka wanted, Toník would marry her.

5.6 The imperative mode

5.6A Regular imperative

The imperative is formed from the 3rd person plural, present tense.

mluvit	číst	dát
oni mluví	oni čtou	oni dají
mluv!	čti!	dej!
mluvme!	čtěme!	dejme!
mluvte!	čtěte!	dejte!

5.6B Irregular imperative

jít	nechat	být	povědět	odpovědět	pomocť	jíst
jdi/pojď	nech	buď	pověz	odpověz	pomoz	jez
jděme/pojďme	nechme	buďme	povězme	odpovězme	pomozme	jezme
jděte/pojďte	nechte	buďte	povězte	odpovězte	pomozte	jezte

5.6C Imperative and indirect speech

Transforming an imperative into **indirect speech** can be done in three ways.

1. **Sviť!** → Vodník říká měsíčku, **ať sviť.**
2. **Sviť!** → Vodník říká měsíčku, **aby sviťil.**
3. **Sviť!** → Vodník říká měsíčku, **že má sviťit.**

5.7 Imperative and aspect

5.7.1 Positive imperative

A **positive** imperative is created from both an imperfective and perfective verb.

dělat → dělej!
udělat to → udělej to!

5.7.2A Negative imperative

A **negative** imperative is generally formed from **imperfective** verbs. This rule applies even in cases where the positive imperative is made from a perfective verb.

		positive imperative	negative imperative
perfective verb:	počkat	Počkej!	Nečekej!
imperfective verb:	čekat	Čekej!	Nečekej!
perfective verb:	podívat se	Podívej se!	Neďvej se!
imperfective verb:	ďvat se	Đvej se!	Neďvej se!

5.7.2B Negative imperative and verbs of motion

A **negative** imperative is generally formed from **indeterminate** verbs. (For *determinate/indeterminate verbs* see Section 10.) This rule applies even in the cases where the positive imperative is made from a determinate verb.

		positive imperative	negative imperative
determinate verb:	jít	Jď!	Nechod!
indeterminate verb:	chodit	Chod!	Nechod!
determinate verb:	jet	Jed!	Nejezdď!
indeterminate verb:	jezdit	Jezď!	Nejezdď!

5.7.2C Přijď sem! Nechod' sem!

A **negative** imperative that has the opposite meaning to a **determinate** verb with the prefix **při-** is created from a corresponding **indeterminate** verb. Verbs of motion with **other prefixes** (e.g. **od-**) create positive/negative imperative like 5.7.2 A

	positive imperative	negative imperative
přijít (chodit)	Přijď sem!	Nechod' sem!
přijet (jezdit)	Přijed' sem!	Nejezdi sem!
přinést (nosit)	Přines mi to!	Nenos mi to!
odejít (odcházet)	Odejdi!	Neodcházej!
odnést (odnášet)	Odnes to!	Neodnášej to!

5.7.3 Nezapomeň!

A **negative** imperative derived from a **perfective** verb expresses **warning**.

		positive imperative	negative imperative
perfective verb:	zapomenout	Zapomeň na to!	Nezapomeň na to!
perfective verb:	ztratit	Ztrať se!*	Neztrať to!

* Go away!

6 PRONOUNS

6.1 Personal pronouns

6.1A Short forms of personal pronouns

Nom.	já	ty	on	ona	ono	my	vy	oni
Gen.	mě	tě	ho	jí	ho	nás	vás	jích
Dat.	mi	ti	mu	jí	mu	nám	vám	jím
Acc.	mě	tě	ho	ji	ho	nás	vás	je
Loc.	o mně	o tobě	o něm	o ní	o něm	o nás	o vás	o nich
Instr.	mnou	tebou	jím	jí	jím	námi	vámi	jimi

6.1B Personal pronouns after prepositions

Nom.	já	ty	on	ona	ono	my	vy	oni
Gen.	beze mě	bez tebe	bez něj* bez něho	bez ní	bez něj	bez nás	bez vás	bez nich
Dat.	ke mně	k tobě	k němu	k ní	k němu	k nám	k vám	k nim
Acc.	pro mě	pro tebe	na něj* na něho	pro ni	pro něj	pro nás	pro vás	pro ně
Loc.	o mně	o tobě	o něm	o ní	o něm	o nás	o vás	o nich
Instr.	se mnou	s tebou	s ním	s ní	s ním	s námi	s vámi	s nimi

*Gen. + Acc. něj is used both for **Ma** and **Mi** nouns

*Gen. + Acc. něho is used only for **Ma** nouns

6.2 Ten – jeden – nějaký

These pronouns are very common in the spoken language.

Ten / jeden / nějaký always have to agree with the related noun.

ten pán, jeden pán, nějaký pán
ta paní, jedna paní, nějaká paní

The pronoun **jeden, jedna, jedno** is similar to the article "a(n)" in English, as in "one of many".

The pronoun **ten, ta, to** is similar to the article "the", "this specific one".

Mám jednoho přítele. Ten přítel se jmenuje Matěj. Znáš toho mého přítele?

The pronoun **jeden, jedna, jedno** can also mean: "a certain".

Matěj má jeden problém.

The pronoun **nějaký, nějaká, nějaké**:

A) It is similar to the article "a" in English, as in "I don't want to be specific".

Mám nějakou práci.

B) It can mean "some kind of": "I don't know exactly what it is yet."

Soused má nějaký problém. Ona má nějakého nového přítele.

C) Before an adjective: "I am not sure, but it looks like", "sort of", "kind of".

Matěji, jak se máš? Vypadáš nějaký nemocný.

D) In a question **nějaký, nějaká, nějaké** corresponds to the English "any":

Máš nějaký problém?

The pronoun **žádný, žádná, žádné** – "no" is always connected to **negative verbs**.

Nemám žádný problém. Nemám žádného souseda. Nemám žádnou otázku.

6.3 Všechn – každý – žádný

The pronoun **všichni** stands for "all the people". Therefore its related verb has to be plural:

Všichni to znají.

The pronoun **všechno** stands for "everything". The related verb is singular: *Všechno je tady.*

Každý "every" and **žádný** "no" are in agreement with the noun:

každá spisovatelka, žádný problém

6.4 Indefinite and negative pronouns and adverbs

Question: pronoun	Indefinite pronoun	Negative pronoun
kdo (G,A koho, D komu, L kom, I kým)	někdo (někoho, někomu, někom, někým)	nikdo (nikoho, nikomu, nikom, nikým)
co (G,A čeho, D čemu, L čem, I čím)	něco (něčeho, něčemu, něčem, něčím)	nic (ničeho, ničemu, ničem, ničím)
jaký, jaká, jaké (m.n. G,A jakého, D jakému, L jakém, I jakým) (f. G,D,L jaké, A, I jakou)	nějaký, nějaká, nějaké (m.n. nějakého, nějakému, nějakém, nějakým) (f. nějaké, nějakou)	žádný, žádná, žádné*
který, která, které* čí	některý, některá, některé něčí	žádný, žádná, žádné ničí
Question: adverb	Indefinite adverb	Negative adverb
kde	někde	nikde
kam	někam	nikam
kdy	někdy	nikdy
jak	nějak	nijak
kolik	několik	

*žádný and který have the same declension as jaký

6.5 Svůj, svoje

The pronoun **svůj, svoje** relates to the subject of the sentence:

Mathilda má manžela Paula.

*Mathilda hledá **svého** manžela → Paula.*

Šůra má manžela Haška.

*Šůra hledá **svého** manžela → Haška.*

When using **její** (or **jeho**) instead of **svůj** we do not mean the subject's own.

*Šůra hledá **jejího** manžela → e.g. Paula. (= She isn't looking for her own husband, but someone elses.)*

7 PREPOSITIONS

7.1 Verbs of motion and prepositions

7.1.1 DO

The preposition **DO** means to go "into" something that has borders.

A continent – **do Asie**, a state – **do Egypta**, a city – **do Prahy**, a house – **do banky**, a room – **do pokoje**, a piece of furniture – **do skříně**.

7.1.2 NA

The preposition **NA** is used

- a) when we put something on a surface: dám vázu **na stůl**, **na podlahu**
- b) when we go to an open flat space: letíme **na letiště**, jdeme **na náměstí**, **na nádraží**
- c) The preposition **NA** is used when we go to islands: letí **na ostrov**, **na Havaj**
- d) **NA** is used also when we go to the top of something: jdu **na horu**, **jdeme na věž**
- e) or when we go to a place that is on top of something: jde **na hrad**
- f) therefore the preposition **NA** is used when we go to some institutions we treat with respect, with the idea of going "higher": jde **na univerzitu**, **na policii**, **na poštu**
- g) The preposition **NA** also means to go to different events: jdu **na oběd**, **na pivo**, **na výstavu**, **na film**, **na hokej**, **na koncert**, **na diskotéku**, **na operaci** atd.

7.1.3 K

The preposition **K (KE)** is used

when we are visiting people: chodím **k zubaři**, chodíme **ke kamarádce**, **k sousedovi**
and when getting close to bodies of water: jdeme **k moři**, **k řece**

The preposition implies that we do not go "inside", but are **close by**.

7.1.4 Z

The preposition **Z (ZE)** means to go in the opposite direction to **DO** and **NA**:

Letí **do** Evropy, **do** České republiky, **do** Prahy. ↔ Letí **z** Prahy, **z** České republiky, **z** Evropy.

Jde **na** stadion **na** fotbal. ↔ Jde **ze** stadionu **z** fotbalu.

7.1.5 OD

The preposition **OD (ODE)** means to go in the opposite direction to **K/KE**:

Jede **ke** kamarádovi **k** moři. ↔ Jede **od** kamaráda **od** moře.

7.2 Verbs expressing direction or position

direction: Kam? / Odkud?	position: Kde?	direction: Kam?	position: Kde?
verbs of motion (See Section 10)	mít	lehnout si	ležet
dát	jít	stoupnout si	stát
vzít	pít	sednout si	sedět
dívat se	spát		
telefonovat	číst		
vidět	vařit		
vrátit se	studovat		
other verbs	many other verbs		

7.3 Prepositions of direction and position

direction: Kam?			direction: Odkud?			position: Kde?		
verb	preposition	case	verb	preposition	case	verb	preposition	case
jde	do kuchyně	G	přišel	z kuchyně	G	vaří	v kuchyni	L
jede	na návštěvu	A	vrátil se	z návštěvy	G	je	na návštěvě	L
chodí	ke kamarádovi	D	přijel	od kamaráda	G	spí	u kamaráda	G

Whenever we use the preposition **DO** for direction, we have to use the preposition **V** for position.

Whenever we use the preposition **NA + A** for direction, we have to use the preposition **NA + L** for position.

Whenever we use the preposition **K** for direction, we have to use the preposition **U** for position.

and vice versa

8 VERBAL ASPECT

8.1 Verbal aspect and tense

An action expressed by an **imperfective** verb is seen as **incomplete or open-ended**. An **imperfective** verb can express an activity that is taking place right now, **in the present**.

Právě teď píše.

An action expressed by a **perfective** verb is seen as **complete and whole**. Therefore a **perfective** verb is not used when talking about an action that is taking place at this moment. The action either **is** already **completed**, or it is **going to be completed**:

Napsal povídku.

Napíše povídku.

8.2 Aspect pairs

Perfective and imperfective verbs often form **pairs**.

8.2A Adding a prefix

The perfective verb can be formed by adding a prefix.

psát – **napsat**

8.2B Change in stem

The perfective and imperfective verbs may also have different stems.

brát – **vzít**

kupovat – **koupit**

zakládat – **založit**

8.2C Adding a suffix

The imperfective verb can be formed by adding a suffix.

dávat – **dát**

8.3 Presence of an object

An **imperfective** verb can name an activity **in general**. It does not always require an object.

– *Co děláš?* – *Piju.* / – *Co dělal?* – *Četl.*

A **perfective** verb expresses the same activity in a more **concrete, specific** way. Therefore it does require an object. The object **completes** the meaning of the perfective action. It is “proof” that the action has been/will be completed.

– *Co udělal?* – *Vypil koňak.* / – *Co uděláš večer?* – *Napišu dopis.*

Vypít versus napít se (both are perfective)

vypít, sníst = to consume the entire amount, to empty the container

Vypít, sníst, udělat, koupit, prodat, přečíst etc. all these verbs need to be followed by an object in the accusative.

Neither can the verb **napít** exist without a direct object. The object of completion needs to be used. It is represented by **se** (= the accusative form), which means “oneself”.

napít se = “to have a drink, satisfy oneself”

pít – **napít se**

jíst – **najíst se**

snídat – **nasnídat se**

obědvat – **naobědvat se**

večeřet – **navečeřet se**

spát – **vyspat se**

napít se, najíst se can have an object in the genitive: *Najedli se polévky a napili*

8.4 Quantity

The perfective verb puts the object and its completion into focus. The completion can be further specified by an **expression of quantity**.

Spisovatel napsal 10 knih.

If we want to say **how much** someone has done, eg. eaten or drunk, we use measuring words:

A. láhev (f.), sklenice, hrnek, šálek, talíř..

B. kilo, půl kila, litr

Kolik toho udělal?

Švejk vypil **celou láhev**.

8.5 Singular and plural

A perfective verb expresses an **isolated** (occasional or one-off) action, which can be supported by an object in the **singular**.

Dub udělal chybu. (sg)

In contrast, the usage of an imperfective verb with an object in the **plural** gives a sense of **repetition or habit**.

Dub dělal chyby. (pl)

8.6 Imperfective verbs and related signal words

Signal words are those words that occur predominantly with one of the two aspects and together with a perfective or imperfective verb create aspectual meaning.

lasting over time	dlouho	for a long time
duration and continuity	pořád, stále, neustále, nepřetržitě, furt	all the time, constantly, permanently, without interruption
	celý den, celý týden, celý rok	all day long, all week long, all year long
liking	rád/a/i	
regularity	pravidelně, běžně	regularly, usually
repetition	často, nejčastěji, znovu a znovu	often, most often, again and again
until recently	donedávna	until recently
phase verbs	začít, přestat, zůstat	to start, to stop, to remain
as long as	dokud	as long as
simultaneity	zatímco	while

8.6A Lasting over time

Imperfectivity in and of itself can emphasize the **long-lasting** or **ever-lasting** quality of an activity expressed by a verb.

dlouho psal

To answer the question

– *Jak dlouho?*

we can use any of the signal words expressing duration and continuity:

– *Pořád psal.*

or we can use an expression that signifies a whole period of time:

celý den

celý týden psal, píše, bude psát

celý rok

8.6B Duration and continuity

Imperfectivity can also imply **duration and continuity** in time. Signal words expressing duration and continuity support the meaning of an **uninterrupted** activity lasting over time:

pořád

dělal, psal, četl, vařil

stále

dělá, píše, čte, vaří

neustále

bude dělat, psát, číst, vařit

nepřetržitě

furt (in spoken language)

8.6C Liking

A sense of **habit** and lasting through time is also present in liking. Therefore the word

rád/a píše, čte, nakupuje, pije

can be understood as a typical (although not exclusive) feature of an imperfective verb.

8.6D Regularity

Regularity is mainly associated with **imperfective** verbs

pravidelně

Pravidelně píše do novin.

běžně

Na nádraží běžně prodávali alkohol.

8.6E Repetition

Repetition is used both for an imperfective and for a perfective action. The **imperfective** verbs often use signal words

často	<i>psal v hospodě</i>
nejčastěji	<i>psal v hospodě</i>
znovu a znovu	<i>psal dopisy</i>

8.6F Donedávna

Imperfective verbs in the **past tense** used with the signal word **donedávna** express an activity that lasted for some time in the past and ceased only recently:

Donedávna psal jenom povídky (... ale teď napsal román).

8.6G Verbs začít, přestat, zůstat

The **beginning** of an **imperfective** activity is signaled by the verb **začít**, the **end** is signaled by the verb **přestat**. Verbs expressing states (*sedět, ležet, stát*) use the signal verb **zůstat**, supporting the idea of the **duration** of the state:

*začala jíst, přestala jíst
zůstala ležet na zemi*

8.6H Dokud

Dokud signals that the imperfective activity has lasted for a long time (but might end):

Dokud píšu, nic jiného dělat nechci.

8.6I Simultaneity

Simultaneous activities are expressed by imperfective verbs next to each other:

Sedím v hospodě, piju pivo, poslouchám hovory lidí a píšu.

8.6J Zatímco

When two different subjects are carrying out **imperfective** activities simultaneously, we use the signal word **zatímco**.

Zatímco František vařil večeři, Kolja si hrál.

8.7 Perfective verbs and related signal words

Signal words are those words that occur predominantly with one of the two aspects and, together with a perfective or imperfective verb, create aspectual meaning.

singularity	jednou, poprvé	once, for the first time
in one go	najednou, naráz	in one go
deadline	(nejpozději) do	at the latest by
finality	nakonec, konečně, navždy	finally, forever
successful completion	dokázat, podařit se, povést se	to achieve, to succeed, to turn out well
Za jak dlouho?	za chvíli	in a moment
sudden change	nečekaně, najednou	unexpectedly, suddenly
sequence	dokud ne-, jakmile, (dříve) než	until, as soon as, before
	brzy, po chvíli	soon, after a while
repetition	kdykoli	whenever
willingness	rád	

8.7A Singularity of an action

Perfectivity in itself includes the **singularity** of an action expressed by a perfective verb. Signal words are **jednou, poprvé**:

Jednou dal prapory na okno.

Poprvé dostal ruské vejce.

When a single action happens in one go, the signal word **najednou (= naráz)** is used.

Vypil všechno **najednou**.

8.7B Deadline

Completion often implies a limit by which time the action is finished. The expression **(nejpozději) do** is used to express this time limit.

Musí dát prapory na okno **nejpozději do** večera.

8.7C Finality

The sense of completion and **finality** of a perfective verb is supported by the signal words **nakonec, konečně, navždy**

Dlouho nechtěl, ale **nakonec** tam prapory dal.

Dlouho měl hlad a **konečně** se najedl.

Navždy na ni zapomněl.

8.7D Successful completion

Dokázat, podařit se, povést se

To stress that the completion is successful (or, with the prefix **ne-**, that it was not successful) the verbs **dokázat**, **podařit se**, **povést se** and a **perfective** infinitive are used.

Viktorka se **dokázala** rozhodnout.

Viktorce (D) se **nepodařilo** na vojáka zapomenout.

Viktorce (D) se **nepovedlo** na vojáka zapomenout.

8.7E Za jak dlouho?

- a) How much time will it take to complete an action? Both the question and the answer use the preposition **za**, which is followed by the amount of time eg. **za hodinu**, **za chvíli** and a **perfective** verb.

– **Za jak dlouho** vypil koňak? – **Za chvíli**. (Koňak vypil za chvíli.)

– **Za jak dlouho** napíšete povídku? – **Za jednu noc**.

Compare to **Jak dlouho** which is only used with **imperfective** verbs. (see Section 8.6A)

- b) How much time is needed before the activity occurs?

In this context, both perfective and imperfective verbs can be used.

– **Za jak dlouho** přišel? – **Za hodinu**.

– **Za jak dlouho** budeš dělat zkoušku? – **Za dva týdny**.

8.7F Sudden change

Perfectivity is often connected with a sudden, unexpected change of action. This change is signaled by the words **nečekaně**, **najednou (=náhle)**

Dub **nečekaně** zaplatil za sklenici vody.

Najednou dal prapory na okno. (Protože dostal strach.)

8.7G Sequence

Perfective verbs can express various ways of **sequencing** actions when accompanied by signal words

dokud ne- Jedl, **dokud nesnědl** všechno.

jakmile **Jakmile** všechno snědl, dostal žízeň.

(dříve) než **Dříve než** napíšu povídku, dlouho přemýšlím.

8.7H Brzy, po chvíli

With **brzy** and **po chvíli**, it is usual to focus on a new action starting; hence the verb is often perfective:

Brzy odešel.

Blanka se **po chvíli** zeptala: „Už můžu hrát?“

8.7I Chain of activities

When there is a chain of activities describing certain steps or routines, **perfective** verbs are most often used – in spite of the fact that the routines are being repeated:

Napišu text, dám ho do šuplíku. Pak si ho přečtu, vezmu nůžky, rozdělím text na části a udělám koláž. To je moje metoda.

8.7J Kdykoli

Repetition is used both for an imperfective and for a perfective action. The **perfective** verbs often use **kdykoli** for repetition of single activities.

Kdykoli dostal chuť na pivo, dal si pivo.

8.7K Willingness

The word **rád**, used with a perfective verb, expresses willingness to perform an action on one occasion (as opposed to enjoying or liking the activity in general):

Rád vařím. (Imperfective = in general.)

Rád ti uvařím večeři. (Perfective = today, this once, I'm glad to do it.)

8.8 Adjectives of result and passive voice

In Czech we can express the fact that something has been completed by using an adjective derived from the passive participle of a verb.

Spisovatel napsal knihu. → Kniha je napsaná.

This adjective expresses the quality of a given object: It is finished. The resulting adjective is formed from the passive participle (**napsán > napsaný**).

The passive voice, formed by the passive participles (**napsán, napsána, napsáno** etc.), is still used in the written language, but has been replaced in spoken Czech by adjectives of result.

Román je napsaný.

Kniha je napsaná.

Jméno je napsané na dveřích.

In order to grasp the meaning of these adjectives it is important to understand the connection between the adjective and its related perfective verb.

Spisovatel napsal knihu. → Napsaná kniha čeká na vydání.

A prevailing number of these adjectives, about 85%, are derived from the **perfective** passive participle. Approximately 15% are derived from the **imperfective** passive participle. Adjectives derived from imperfective verbs are often used in connection with food:

pečená kachna (péct), smažený sýr (smažit), uzený losos (udit), chlazené pivo (chladit).

9 MODALITY

9.1 Modal verbs: conjugation

	já	ty	on/ona/to	my	vy	oni
moc	můžu	můžeš	může	můžeme	můžete	můžou
muset	musím	musíš	musí	musíme	musíte	musí
chtít	chci	chceš	chce	chceme	chcete	chtějí
smět	smím	smíš	smí	smíme	smíte	smí/smějí
mít	mám	máš	má	máme	máte	mají

9.2 Translation

infinitive	past participle	translation
moc	mohl	to be able to; can
muset	musel	to have to; must
chtít	chtěl	to want
smět	směl	to be allowed to; may
mít	měl	"should" do something

9.3 Negative forms

Muset: Nemusím "I don't have to."

Smět: Nesmím "I'm not allowed to."

9.4 Modal adjectives možný and nutný:

To je možné. To není možné. "It is possible. It isn't possible."

To je nutné. To není nutné. "It is necessary. It isn't necessary."

9.5 Reporting imperative

Modal verb **mít** is used in indirect speech to report imperative.

imperative
"Sedni si!"

modal "mít" question
Co mám dělat?

indirect speech reporting the imperative
Máš si sednout.

10 VERBS OF MOTION

10.1 Unprefixed verbs of motion

Unprefixed verbs of motion can express the present tense, therefore they are imperfective. They express a motion that is

A) → single and in one direction: these verbs are called **determinate** verbs

B) ↔ frequent and with more directions: these are called **indeterminate** verbs

Determinate and indeterminate verbs make pairs:

→				↔			
determin.	present	past	future	indet.	present	past	future
jít	jde	šel/šla/šli	půjde	chodit	chodí	chodil	bude chodit
jet	jede	jel	pojede	jezdit	jezdí	jezdil	bude jezdit
nést +A	nese	nesl	ponese	nosit +A	nosí	nosil	bude nosit
vézt +A	veze	vezl	poveze	vozit +A	vozí	vozil	bude vozit
vést +A	vede	vedl	povede	vodit +A	vodí	vodil	bude vodit
letět	letí	letěl	poletí	létat	létá	létal	bude létat
běžet	běží	běžel	poběží	běhat	běhá	běhal	bude běhat

Verbs **nést/nosit**, **vézt/vozit** and **vést/vodit** require a direct object in the accusative:

Číšník nese kávu. Řidič vozí zeleninu. Pán vede psa.

The future tense of **determinate** verbs is created by the prefix **pů/ po**.

Future forms of **indeterminate** verbs are created by the auxiliary **budu**, **budeš**, **bude**, **budeme**, **budete**, **budou** and the **infinitive**.

10.2 Usage of verbs of motion

Kam? → jenom tam			Kam? ↔ sem tam	
	particular time	signal words	more general	signal words
jít			chodit	řád
jet		dneska, zítra	jezdit	Jak často? pořád, často
nést +A		včera	nosit	každý den
vézt +A	Kolikrát?	jednou	vozit	každý měsíc
vést +A	Kdy?	ráno	vodit	každý rok
letět		v poledne	létat	pravidelně
běžet		večer	běhat	Jak dlouho?* celý den celý život

* for *Jak dlouho?* we can also use a determinate verb: Z Prahy do Paříže **jedeme** autem celý den.

10.3 Verbs of motion with prefixes

A **determinate** verb of motion becomes **perfective** as soon as a prefix is attached to it. For example compare the most frequent prefixes **při-** and **od-**

prefix při-

→● Švejk **přišel**, ale **nepřinesl** koňak.

Verbs of motion with this prefix express movement toward something

prefix od(e)-

●→ Švejk **odešel** pro koňak.

Verbs of motion with this prefix express movement away from something

10.3A Perfective verbs of motion with prefixes

Perfective verbs of motion with prefixes **při-** and **-od**

INFINITIV	present	future	past
přijít →●	—	přijdu	přišel, přišla jsem
odejít ●→	—	odejdu	odešel, odešla jsem
přijet →●	—	přijedu	přijel/a jsem
odjet ●→	—	odjedu	odjel/a jsem
přinést +A →●	—	přinesu	přinesl/a jsem
odnést +A ●→	—	odnesu	odnesl/a jsem
přivezt +A →●	—	přivezu	přivezl/a jsem
odvézt +A ●→	—	odvezu	odvezl/a jsem
přivést +A →●	—	přivedu	přivedl/a jsem
odvést +A ●→	—	odvedu	odvedl/a jsem
přiletět →●	—	přiletím	přiletěl/a jsem
odletět ●→	—	odletím	odletěl/a jsem
přiběhnout →●	—	přiběhnu	přiběhl/a jsem
odběhnout ●→	—	odběhnu	odběhl/a jsem

10.3B Verbs of motion and prepositions

See Section 7.

Prepositions with prefixes **při-** and **od-**:

When talking about **people**, the prefix **při-** corresponds to the preposition **k/ke**

Švejk **přišel k** Lukášovi. Kamarád **přišel ke** mně.

and the prefix **od-** corresponds to the preposition **od/ode**

Švejk **odešel od** Lukáše. Kamarád **odešel ode** mě.

10.3C Imperfective verbs of motion with prefixes

An **indeterminate** verb of motion becomes **imperfective** as soon as a prefix is attached to it:

přicházet: přicházím, budu přicházet, přicházel jsem

odcházet: odcházím, budu odcházet, odcházel jsem

Imperfective verbs (*přicházet/odcházet, přijíždět/odjíždět, přinášet/odnášet* etc.) are less frequent than the perfective verbs. Their rate of occurrence is about 20%.

11 THREE FUNCTIONS OF "SE"

11.1 "Se" cannot be separated from the verb

It is part of it and is always used.

Examples:

bát se	starat se
dívat se	stát se (to happen) pf.
hrát si (to play with a toy)	stydět se
ptát se	zajímat se
smát se	zlobit se

11.2 The verb can exist without "se"

If the sentence contains a direct object, it is replaced by "se".

Examples:

mýt se	× mýt něco/někoho	vrátit se	× vrátit něco
mít se	× mít něco/někoho	oženit se	× oženit někoho
dělat se	× dělat něco	vdát se	× vdát někoho

11.3 "Se" indicates reciprocity

Examples:

bereme se (máme svatbu)	milujeme se
líbáme se	nesnášíme se
máme se rádi	známe se

11.4 Word order

"se" takes the **second** position in the sentence – see Section 16.

12 VERBS TAKING THE LOCATIVE CASE

být o	o kom/ o čem to je	<i>Film Otesánek je o tatínkovi a o mamince a o jejich divném synovi.</i>
být závislý na	někdo (N) je závislý na někom/ něčem (L)	<i>Nemocný je závislý na léku.</i>
mluvit o	někdo (N) mluví o někom/ něčem (L)	<i>Politik mluví o politice.</i>
pochybovat o	někdo (N) pochybuje o něčem	<i>Věřící člověk nepochybuje o bohu.</i>
přemýšlet o	někdo (N) přemýšlí o někom/ něčem (L)	<i>Lingvista přemýšlí o jazyce.</i>
snít o	někdo (N) sní o někom/ něčem (L)	<i>Mladá žena sní o krásném domě.</i>
toužit po	někdo (N) touží po někom/ něčem (L)	<i>Poručík Lukáš touží po koňaku.</i>
vypravovat o	někdo/něco (N) vypravuje o někom/ něčem (L)	<i>Legenda vypravuje o kněžně Libuši.</i>
záležet na	někomu (D) záleží na někom/ něčem (L)	<i>Studentovi záleží na testu.</i>
zdát se o	někomu (D) se zdá o někom/ něčem (L)	<i>Matce se zdá o synovi.</i>

13 VERBS FOR LIKES AND DISLIKES

Rád/ a cestuju.	rád + conjugated verb
Baví mě cestovat.	(to) bavit + pers.pron in A + infinitive
Líbí se mi opera Rusalka.	líbit se + pers.pron in D + noun in N "it appeals to my senses"
Mám rád/ a klasickou hudbu.	conjugated mít + rád/a + object in A
Chutná mi brokolicová polévka.	chutnat + pers.pron in D + noun in N "it appeals to my taste"

14 THE VERB AND THE DIRECT OBJECT

14.1 Subject and object of a sentence

In Czech there are many verbs that not only require a subject, but also an object to complete the information:

– e.g. jíst: Kocour jí...

We can ask: **Co jí kocour?**, which is a question about an object.

The feminine noun **paštika** then changes its ending to **paštiku** to become the object.

Thus we can see that a noun's ending signals its function in the sentence:

– paštika, kocour = subject

– paštiku, kocoura = object

14.2 Word ending and word order

Distinguishing the function of words by their endings means that if we change the word order, the meaning of the sentence will remain the same.

Kocour jí paštiku. or Paštiku jí kocour.

If we wanted to say that "The paté eats the tomcat", it would be:

Paštika jí kocoura. or Kocoura jí paštika.

It is therefore very important to distinguish between the subject and the object form of a Czech noun.

14.3 Presence of an object

However not every Czech verb does take a direct object. This means that the very first step we need to take is to ask:

Co (ji)? for things or **Koho (ji)?** for living objects. Compare to:

spát: Kocour spí. – Co spí kocour?*

The question does not make sense, because the verb does not take a direct object. This way we will get a reliable answer as to whether the verb takes a direct object or not.

15 NEGATION IN CZECH

15.1 A negative question

A negative question is answered literally.

– Hana nemá čas?	<i>Hana doesn't have time?</i>
– Ne. / Ne, nemá.	<i>No. / No, she doesn't.</i>
– Má.	<i>Yes, she does.</i>

15.2 Polite negative questions

A negative question can indicate a polite request:

– Nemáš tužku?	<i>"Do you happen to have a pencil?"</i>
– Ne. / Ne, nemám.	<i>No. / No, I don't.</i>
– Mám.	<i>Yes I do.</i>

A negative question can be a polite way of expressing concern:

– Nejsi nemocný?	<i>"You don't look well. Are you feeling all right?"</i>
– Ne. / Ne, nejsem.	<i>No. / No, I'm not.</i>
– Jsem.	<i>Yes I am.</i>

15.3 Verb tense

Present tense: The **ne-** prefix is used for each person

Nemám čas.

*I **don't** have time.*

Nemáš čas.

*You **don't** have time.*

Nemá čas.

*(S)he **doesn't** have time.*

Nemáme čas.

*We **don't** have time.*

Nemáte čas.

*You **don't** have time.*

Nemají čas.

*They **don't** have time.*

Past tense: The past participle (I-form) has the **ne-** prefix

Byla jsem doma a studovala jsem.

I was at home and studied.

Nebyla jsem doma a **nestudovala** jsem.

I was not at home and did not study.

Future tense: Future forms of být and/or the auxiliary **budu** has the **ne-** prefix

Budu doma a budu studovat.

I will be at home and will study.

Nebudu doma a **nebudu** studovat.

I will not be at home and will not study.

15.4 Adjective in predicate

A sentence with an adjective as a part of predicate has only **one** negative component.

Ten text je zajímavý.

The text is interesting.

Ten text **není** zajímavý.

*The text is **not** interesting.*

Ten text je **nezajímavý**.

*The text is **un**interesting.*

Ten text **není nezajímavý**.

*The text is **not un**interesting.*

Rád pracuje.

He likes to work.

Nerád pracuje.

*He **doesn't** like to work.*

Nepracuje rád.

*He **doesn't** like to work.*

Má ráda jablka.

She likes apples.

Nemá ráda jablka.

*She **doesn't** like apples.*

Má **nerada** jablka.

*She **doesn't** like apples.*

Nemá nerada jablka.

"She likes apples".

15.5 Negative pronouns and adverbs

Negative pronouns:

nikdo (nikoho, nikomu, nikom, nikým), **nic** (ničeho, ničemu, ničem, ničím), **žádný, žádné** (žádného, žádnému, žádném, žádným), **žádná** (žádné, žádnou)

Negative adverbs:

nikde, nikam, odnikud, nikdy, nijak

A negative pronoun / adverb and a negative verb do not cancel each other out. The meaning of the sentence remains negative.

Nemám nic.	<i>I have nothing./ I don't have anything.</i>
Nikdy se nikoho na nic neptá.	<i>He never asks anyone about anything.</i>
Nikdy s nikým nikam nejde.	<i>She never goes anywhere with anyone.</i>

15.6 Partial negation

An indefinite pronoun or adverb used with a negative verb expresses partial negation

Compare:	Něco nevím.	<i>"There is something that I don't know".</i>
	Všechno vím.	<i>I know everything.</i>
	Nic nevím.	<i>I know nothing.</i>

15.7 Negation intensifiers

Negation intensifiers are used to strengthen the negative meaning.

vůbec + neg. verb	Já jsem tam vůbec nebyl . Toho člověka vůbec neznám .	<i>I haven't been there at all.</i> <i>I don't know the person at all.</i>
žádný + noun	Mám radost. Nemám radost. Nemám žádnou radost.	<i>I am happy.</i> <i>I am not happy.</i> <i>I am not at all happy.</i>
nijak		
nijak + neg. verb	Ta informace mi nijak nepomohla .	<i>That information has not helped me at all.</i>
nijak + adjective	Ta kniha není nijak zajímavá.	<i>That book is not at all interesting.</i>
nijak + adverb	Neznám ho nijak dobře.	<i>I don't know him at all well.</i>

Negation intensifiers are used especially when people disagree or argue:

A: Slečna šla s pianem do tramvaje.

B: To je nesmysl! **Žádná** slečna s **žádným** pianem do **žádné** tramvaje nešla! *That's nonsense! No girl ever went with any piano on any tram!*

15.8 Syntax

In a negative sentence the conjunction **a** changes into **ani**

Mám čas a peníze.	<i>I have time and money.</i>
Nemám čas ani peníze.	<i>I have neither time nor money.</i>
Nemám ani čas, ani peníze.	<i>I have neither time nor money.</i>

15.9 Partial negation and intensified negation

Vím všechno.	<i>I know everything.</i>
Nevím všechno.	<i>I don't know everything.</i>
Nevím nic.	<i>I know nothing.</i>
Nevím vůbec nic.	<i>I know nothing at all.</i>
Znám tady každého.	<i>I know everybody here.</i>
Neznám tady každého.	<i>I don't know everybody here.</i>
Neznám tady nikoho.	<i>I don't know anybody here.</i>
Neznám tady vůbec nikoho.	<i>I don't know anybody here at all.</i>

16 WORD ORDER

16.1 Stress in Czech

In Czech the stress is on the first syllable of a word and on the first word in the sentence. The first position in the sentence is always stressed.

16.2 Clitics

Clitics are those words that do not have stress. They are on the "second" position in the sentence.

The "second position" can be taken by a number of words, depending how many unstressed words are used.

The order of the unstressed words is shown in the table.

There can be a number of unstressed words, but that doesn't mean that all of them would always be used.

stressed	unstressed "clitics"				stressed
	1. auxiliary	2. se/si	short pronouns 3. (D) 4. (A)	5.-6. pron. with a prepoz. tam / teď	
Dívám		se			na filmy.
Dost často		se			dívám na filmy.
Ano, dám		si		teď	čaj.
A nedívám		se			na horory.
Ale nedám		si			kávu.
Díval	jsem	se		tam	na filmy.
Včera večer	jsem	se		na ně	díval.
Ne, nedala	bych		mu (D) ho (A)		hned.
Proto	bychom	se	tě (G)	teď na to	rádi zeptali.
Moc		se	mí	u vás	líbilo.

Ano/Ne does not count as a stressed word.

Conjunctions count as a stressed word. The only conjunctions that **do not** count as a stressed word are **a, ale, i**

17 "ABY" CLAUSES

17.1

The "aby" form is formally created as a conditional:

		past participle			past participle
já	abych	psal/a	my	abychom	psali
ty	abys	psal/a	vy	abyste	psali
on/ona	aby	psal/a	oni	aby	psali

However its meaning is not conditional.

17.2 Three main functions of „aby“ clauses

17.2A Purpose

An "aby" clause expresses **purpose: "because"**

*Voják šel do hospody tancovat. Proč? **Aby viděl** Viktorku. = Protože chtěl vidět Viktorku.*
*Viktorka nešla tancovat. Proč? **Aby** vojáka **nepotkala**. = Protože nechtěla potkat vojáka.*

17.2B Reported imperative

An "aby" clause reports an **imperative** in **indirect speech**

On: "Nezapomeň!"

Ona vypravuje: Řekl mi, abyh nezapomněla.

Therefore those **verbs** that imply **requests** or **commands** are followed by an "aby" clause.

Buď doma!	Řekla jí, aby byla doma.	říct
Počkej!	Volal na ni, aby počkala.	volat
Dej mi ještě čas.	Prosila ho, aby jí dal ještě čas.	prosit
Nechod' za mnou.	Požádala ho, aby za ní nechodil.	požádat
Nedávej to nikomu.	Radila jí, aby to nikomu nedávala.	radit
Dej mi ten amulet!	Chtěl, aby mu dala amulet.	chtít

To understand the meaning of these command or request "aby" clauses, we can always think of the corresponding **imperative "behind" them**, even if the direct speech sentence containing the imperative is not present in the text.

Aspect in the "aby" indirect speech clause

The **ASPECT** of a verb that belongs to the "aby" form is **always** the **SAME** as it is in the command expressed by an **imperative**. That means that if the "aby" verb is **negative**, it is usually **imperfective** or **indeterminate** as it would be in the corresponding **command**.

"aby" sentence	imperative "behind"	infinitive
Přála si, abych to udělal .	Udělej to!	udělat PF
Přála si, abych to nedělal .	Nedělej to!	dělat IMPF
Prosila mě, abych mu to dala .	Dej mu to!	dát PF
Prosila mě, abych mu to nedávala .	Nedávej mu to!	dávat IMPF
Řekl, abych tam šel .	Jdi tam!	jít determinate
Řekl, abych tam nechodil .	Nechod' tam!	chodit indeterminate

17.2C "Aby" clause after an adjective

"Aby" clauses are used after **adjectives** expressing modality or importance

adjective	"aby" clause	synonymic expression
nutné	Je nutné, abys byla doma.	Musíš být doma.
důležité	Je důležité, abys tu práci udělal.	Určitě tu práci udělej.
možné	Není možné, abys tam šel.	Nemůžeš tam jít.

for "kdyby" clauses see Section 5.4 Conditional mode.

